

ရှေးမွန်လုံးချင်း သရသင်္ကေတများ

ဥမ္မာခင်*

စာတမ်းအကျဉ်း

ဤစာတမ်းသည် မွန်သရသင်္ကေတများကို စာအရေးအသားရှုထောင့်မှ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ ဤစာတမ်းတွင် ရှေးမွန်စာအရေးအသားရှိ သရသင်္ကေတများကို လေ့လာမည်ဖြစ်ပါသည်။ သရသတ်မှတ်ချက်ကိုဖော်ပြ၍ မွန်ဘာသာစကားရှု လုံးချင်းသရသင်္ကေတများကို လေ့လာထားခြင်းဖြစ်သည်။ မွန်ဘာသာစကား၏စကားသံဖွဲ့ပုံ၊ ဝါကျဖွဲ့ပုံစသော သဒ္ဒါအဆင့်ကို လေ့လာခြင်းမဟုတ်ဘဲ စာအရေးအသား၏အရေးပါဆုံး အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သောသရကို စာအရေး အသားရှုထောင့်မှ လေ့လာထားခြင်းဖြစ်သည်။

သော့ချက်ဝေါဟာရများ- စာအရေးအသားစနစ်၊ သရ၊ သရသင်္ကေတ၊ လုံးချင်းသရသင်္ကေတ၊ အမြင့်သက်သံ၊ ဗျည်းယှဉ်သရသင်္ကေတ၊ အတွင်းငုပ်သရ၊ ပွတ်တိုက်သံ

နိဒါန်း

ဤစာတမ်းသည် မွန်စာအရေးအသားရှိ သရသင်္ကေတများကို စာအရေးအသားရှုထောင့်မှ လေ့လာတင်ပြ ထားခြင်းဖြစ်ပါသည်။ မြန်မာစာအရေးအသားရှိ သရသင်္ကေတများနှင့် ပုံသဏ္ဍန်ကွဲပြားသော မွန်သရသင်္ကေတများ အသုံးပြုပုံကို ရှေးမွန်ကျောက်စာများကိုအခြေခံ၍ လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။

၁။ သရိုသတ်မှတ်ချက်

အရေးဘာသာစကားတွင်ဖြစ်စေ၊ အပြောဘာသာစကားတွင်ဖြစ်စေ သရသည်အဓိကကျသော အစိတ်အပိုင်းဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားတစ်ခု၏ ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံကို လေ့လာကြည့်လျှင် ဗျည်းနှင့်သရတို့ ပေါင်းစပ်ဖွဲ့စည်းထားကြောင်း တွေ့ရသည်။ သရချည်းပါသော ဝဏ္ဏဖွဲ့ပုံမျိုးကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့်သရသည် ဘာသာစကားတိုင်းတွင် အဓိကကျသောအစိတ်အပိုင်းတစ်ခုဖြစ်သည်။ သရကို ပညာရှင် များက အမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုခဲ့ကြသည်။

“အ, . . . ဩ - ဤသို့အားဖြင့် သရပေါင်း ရှစ်လုံးရှိပါသည်။ အသံပီပြင်စွာ ရွတ်ဆိုရန် အသံဇာတ်မျိုးဖြစ်သောကြောင့် သရခေါ်ပါသည်။”^၂

ဟု လည်းကောင်း၊

“သရသည် အသံထွက်ရာ၌ ဗျည်းနှင့်မတူ။ အသံအိုးမှဖြစ်၍ခံတွင်း၌ အတားအဆီး မတွေ့ဘဲ ထွက်သောအသံကို သရဟုခေါ်သည်။”^၃

* ကထိက၊ မြန်မာစာဌာန၊ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်
၁ vowel
၂ လယ်တီဆရာတော်၊ ၁၉၅၁၊ ၄။
၃ ဖေမောင်တင်၊ ဦး၊ ၁၉၅၈၊ ၅၀။

ဟု လည်းကောင်း၊

“သရ/သရ/ အဆုတ်မှတက်လာသောလေသည် ခံတွင်းရှိစကားသံဖြစ်အင်္ဂါ အစိတ် အပိုင်းတစ်ခုခု၏ ပိတ်ဆို့တားဆီးခြင်းမခံရဘဲ ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူးဖြူး ထွက်သွားစဉ် ဖြစ်လာသောအသံ”^၄

ဟု လည်းကောင်း၊

“သရ /သရ/ ၂။ အသံ”^၅

ဟု လည်းကောင်း၊

“သရတွင် ကိုယ်ပိုင်ပီသသော အသံရှိသည်။ သရတစ်ခုတည်းဖြင့် ပီသသောအသံ ထွက်နိုင်သည်။ ထို့ကြောင့် သရတစ်ခုသည် စကားသံတစ်ခုဖြစ်နိုင်သည်။”^၆

ဟု လည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားသည်။ သဒ္ဒဗေဒအရ

“သရဆိုသည်မှာ ခံတွင်းမှလေထွက်လာစဉ် ပွတ်တိုက်သံကြားနိုင်လောက်သော လေလမ်း ကြောင်း ကျဉ်းမြောင်းမှုသို့မဟုတ် ခံတွင်းအတွင်း လုံးဝပိတ်ဆို့မှုမရှိဘဲ ပီပြင်စွာရွတ်ဆိုနိုင်သော အသံဖြစ်သည်။”^၇

ဟုဆိုသည်။ ထိုဖွင့်ဆိုချက်များအရ သရသည် အသံပင်ဖြစ်သည်။ တစ်နည်းအားဖြင့် မိမိဘာသာမိမိ ရပ်တည်နိုင်စွမ်းရှိသော စကားသံပင်ဖြစ်သည်။

စကားသံဖြစ်အင်္ဂါတို့၏ အနေအထားကို မူတည်၍လည်း သရကို အမျိုးမျိုးဖွင့်ဆိုသတ်မှတ် ကြသည်။ စကားသံဖြစ်အင်္ဂါတို့၏ လှုပ်ရှားမှုအရ

“လေကြောင်းသည် အာစောက်နှင့်ခံတွင်းကို ဖြတ်သန်းလာရာ လမ်းတစ်လျှောက်၌ ပွတ်တိုက်သံ ကြားနိုင်လောက်သော မည်သည့်အတားအဆီး အနှောက်အယှက် အပိတ်အပင်ကိုမျှ မခံရချေ။ ထိုသို့ ဆီးတားမှု၊ နှောက်ယှက်မှု၊ ပိတ်ပင်မှု၊ ကျဉ်းမြောင်းမှု စသည်တို့ကို မခံရသော သံပြင်းသံကိုသရဟု ခေါ်သည်။”^၈

ဟု လည်းကောင်း၊

“အသံကြိုးတို့ကို တိုးထွက်ပြီးနောက် ပါးစပ်ထဲတွင် ဘာအတားအဆီးမှ မတွေ့ တော့ဘဲ အပြင်ဘက်သို့ လွတ်လွတ်လပ်လပ် လေထွက်လာသောအသံသည် သရသံပင် ဖြစ်ပါသည်။”^၉

ဟု လည်းကောင်း၊

^၄ မြန်မာအဘိဓာန်၊ ၁၉၉၁၊ ၃၆၆။
^၅ မြတ်ကျော်၊ ဦး၊ ၂၀၀၅၊ ၃၂၉။
^၆ မြန်မာသဒ္ဒါ၊ ၂၀၀၅၊ ၃၅၉။
^၇ Crystal, 2003, 496.
^၈ ထွန်းမြင့်၊ ဦး၊ ၁၉၉၆၊ ၈၅။
^၉ ခင်မင်၊ မောင်(နေဖြူ)၊ ၂၀၀၁၊ ၁၅။

“အဆုတ်မှတက်လာသောလေသည် ခံတွင်းရှိ စကားသံဖြစ်အင်္ဂါအစိတ်အပိုင်း (နှုတ်ခမ်း၊ သွား၊ လျှာ၊ အာခေါင်မာ၊ အာခေါင်ပျော့)တစ်ခုခု၏ ပိတ်ဆို့တားဆီးခြင်း မခံရဘဲ ခံတွင်းပေါက်၊ နှာတွင်းပေါက်ပြင်ပသို့ ဖြောင့်ဖြောင့်ဖြူးဖြူး ထွက်သွားစဉ် ဖြစ်လာသော အသံကိုသရသံဟုခေါ်သည်။”^{၁၀}

ဟုလည်းကောင်း ဖွင့်ဆိုထားသည်ကိုလည်း တွေ့ရသည်။ စကားသံဖွဲ့ပုံရှုထောင့်မှလည်း သရကို သတ်မှတ်ဖွင့်ဆိုကြသေးသည်။

“သရတို့သည်ကား ဗျည်းမယှဉ်၊ မိမိချည်းသက်သက်ပင် အသံလည်းရ၏။ အနက် ကိုလည်းဟောနိုင်၏။ ဗျည်းကို မမှီရပေ။ ဗျည်း၏မှီရာသာဖြစ်၏။”^{၁၁}

ဟု လည်းကောင်း၊

“သရသည်ကား ဗျည်း၏ခွဲမှီရာဖြစ်သောကြောင့် နိဿယမည်၏။ ဗျည်းသည်သရကိုစွဲမှီ တတ်သောကြောင့် နိဿိတမည်၏။ ဗျည်းကား သရနှင့်စပ်၍ဖြစ်၏။ သရကားဗျည်းနှင့် မစပ်ဘဲလည်းဖြစ်၏။”^{၁၂}

ဟု လည်းကောင်း အသီးသီးဖွင့်ဆိုကြသည်။ ထို့ပြင်

“သရဆိုသည်မှာ ဝဏ္ဏ၏အလယ်နေရာတွင်ရှိသော ယူနစ်ဖြစ်သည်။”^{၁၃}

ဟုဆိုသည်။ ယင်းဖွင့်ဆိုချက်များသည် အပြောဘာသာစကားရှုထောင့်မှ သတ်မှတ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းဖြစ် သည်။ ထိုဖွင့်ဆိုချက်များအရ သရ၏အဓိပ္ပာယ်မှာ အသံဖြစ်သည်။ ဘာသာစကားပညာရှင်များသည် သရကို အပြောရှုထောင့်မှသာမက အရေးရှုထောင့်မှလည်း ဖွင့်ဆိုကြသည်။ အရေးရှုထောင့်အရ

“ဤ(၄၁)လုံးသော ဝဏ္ဏတို့တွင် အ အာ။ ပ ။ ဧ ဩ ဤရှစ်လုံးသော အက္ခရာတို့ သည် သရမည်ကုန်၏။”^{၁၄}

ဟု လည်းကောင်း၊

“သရဆိုသည်မှာ ကိုယ်ပိုင်အသံရှိသော အက္ခရာများကို ဆိုသည်။”^{၁၅}

ဟု လည်းကောင်း၊

“ယေဓမ္မာ အက္ခရာ - အကြင်အက္ခရာတို့သည်၊ ပရံ - သူတစ်ပါးကို၊ အနိသာယ- မမှီမူ၍၊ သရန္တိ ဂစ္ဆန္တိ ပဝတ္တန္တိ- ဖြစ်တတ်ကုန်၏။ ဣတိတသ္မာ- ထိုသို့ သူတစ်ပါး ကို မမှီမူ၍ ဖြစ်တတ်သောသတ္တိကြောင့်၊ တေ အက္ခရာ-ထိုအက္ခရာတို့သည်၊ သရာ- သရ မည်ကုန်၏။”^{၁၆}

^{၁၀}မြန်မာသဒ္ဒါ၊ ၂၀၀၅၊ ၃၅၅။
^{၁၁}ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်(ဒုတိယ-)၊ မ-၁၃၂၀၊ ၇။
^{၁၂}ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်(ဒုတိယ-)၊ မ-၁၃၂၀၊ ၇။
^{၁၃}Crystal, 2003, 497.
^{၁၄}ကျော်အောင်စံထားဆရာတော်(ဒုတိယ-)၊ မ-၁၃၂၀၊ ၇။
^{၁၅}စန်းဌေး၊ ဦး(ဒဂုံ-)၊ ၁၉၇၂၊ ၁၃။
^{၁၆}တောင်တွင်းဆရာတော်ခင်ကြီးဖျော်၊ ၁၉၇၃၊ ၁၂။

က္ကီသရ၏ ဗျည်းယှဉ်သရသင်္ကေတမှာ ‘-’ ဖြစ်သည်။ ခေတ်မွန်တွင် - သည် -မ် ကို အတိုချုံ့ ရေးထားခြင်းဖြစ်သည်။

‘ဥ’ လုံးချင်းသရသင်္ကေတသည် မြန်မာနှင့်အရေးတူသည်။ ဗျည်းယှဉ်သရသင်္ကေတမှာ ‘-’ ဖြစ်သည်။

‘ဥ’ သရသင်္ကေတသည် မြန်မာနှင့်အရေးပုံသဏ္ဍာန် ကွဲပြားသည်။ မြန်မာစာအရေးအသားတွင် ‘ဥ’ ဖြစ်သည်။ ရှေးမွန်တွင် လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘ဥ’ အသုံးကို မတွေ့ရပေ။ ဗျည်းယှဉ်သရ သင်္ကေတမှာ ‘-’ ဖြစ်သည်။

‘ဧ’လုံးချင်းသရသင်္ကေတသည် မြန်မာနှင့်အရေးပုံသဏ္ဍာန်တူသည်။ ‘ဧ’သရ၏ဗျည်းယှဉ်သရ သင်္ကေတမှာ ‘-’ ဖြစ်သည်။

‘အဲ’ သရသင်္ကေတ၏ဗျည်းယှဉ်သရသင်္ကေတမှာ ‘-’ ဖြစ်သည်။ ခေတ်မွန် ‘အဲ’သရမှာ ရှေးမွန် - ယ်မှ ပြောင်းလာသော သင်္ကေတဖြစ်သည်။ ‘တစ်’ဟု အနက်ရသောဝေါဟာရကို ရွှေစည်းခုံ (က) မျက်နှာ၊ ကြောင်းရေ (၂၃)တွင် ‘မောယ်’ ဟုတွေ့ရသည်။ ယင်းကို အလယ်ခေတ်မွန်ကျောက်စာ တစ်ချပ် ဖြစ်သောပဲခူးဘုရားခုနစ်ဆကျောက်စာငယ်(က)မျက်နှာ၊ ကြောင်းရေ(၁၂)တွင် ‘မ္မဲ’ ဟု တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ‘လက်’ ကို ရှေးမွန်တွင် တေယ်^{၁၁} ဟု တွေ့ရပြီး ယနေ့ခေတ်တွင် တဲ^{ကျိုက်မွန်} ဟု တွေ့ရသည်။ -ယ်မှ - သို့ ပြောင်းလာသော သာဓကများ ဖြစ်သည်။

အ၊ အံ၊ အးတို့သည် မြန်မာစာအရေးအသားတွင်မရှိသော သရသင်္ကေတများဖြစ်သည်။ မွန် - သည် ရှေးမွန်-ဘဝံ၊ -ဘဝံ တို့မှ ပြောင်းလာခြင်းဖြစ်သည်။ ဒေဝတာဝံ^{၁၇} > ဒေဝတ်^{အေ က ၁၉} (နတ်)၊ ရောဝံ^{က ၃၆} > ရဲကျိုက်မွန်^{၁၀} (ကဲ့သို့)၊ တုရောဝံ^{၁၆} > တုရ^{အေ က ၁} (ခြောက်၊ ၆)ဟူ၍ -ဘဝံနှင့်-ဘဝံတို့သည် နောက်ပိုင်းတွင် -သို့ ပြောင်းလာသည်ကို တွေ့ရသည်။ မွန် - သင်္ကေတနှင့် ပတ်သက်၍ ဦးသောင်းလွင်က ‘ယ- သတ်ကို နောက်ပစ်နှင့် အစားထိုးလျှင် ဝ-သတ်ကို ရှေ့ပစ်ဖြင့် အစားထိုးသင့် သည်ဟု ယူဆကာ မွန်ပညာရှင်တို့ တီထွင်ခဲ့ကြဟန်တူသည်’^{၂၀} ဟုဆိုခဲ့သည်။ ရှေ့ပစ်အသုံးကို ပုဂံခေတ်နှင့် အစောပိုင်း ကျောက်စာများတွင် မတွေ့ရပေ။ အစောပိုင်းကျောက်စာများတွင် - အစား -ဘဝံ၊ -ဘဝံ တို့ကိုသာ သုံးလေ့ရှိသည်။ ထို အဲ၊ အံ သရတို့နှင့်ပတ်သက်၍ ‘ခေတ်မွန်သရသင်္ကေတ - နှင့် - တို့ကို ရှေးမွန် ကျောက်စာများတွင် မတွေ့ရပေ။ မွန်တို့ အသစ်တီထွင်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။ - သည် အဆုံးဗျည်း ယ် ၏ အတိုကောက်သင်္ကေတဖြစ်ပြီး -သည် -ာ ပါသော -ဝံ နှင့် ဩ၊ -ော ပါသော အဆုံးဗျည်း ဝ-သတ်၏ အတိုကောက်သင်္ကေတဖြစ်သည်။’^{၂၂} ဟုဆိုသည်။ ရှေးမွန် -ယ် သည် ခေတ်မွန်တွင်- သို့လည်းကောင်း၊ ရှေးမွန် -ဘဝံ၊ -ဘဝံ တို့သည် ခေတ်မွန်တွင် -သို့ လည်းကောင်း ပြောင်းလာသည်။ ယနှင့် ဝ တို့သည် အသံသဘောအရ သရတစ်ပိုင်းဗျည်းတစ်ပိုင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် နောက်ပိုင်းတွင် -ယ် နှင့် -ဝံ တို့ကို - နှင့် - ဟု သင်္ကေတပြုပြီး အဆုံးဗျည်းအသတ်သံပျောက်ကာ သရသင်္ကေတများအဖြစ် တီထွင်ခဲ့ခြင်းဖြစ်သည်။

^{၂၀} သောင်းလွင်၊ ဦး၊ ၁၉၇၂၊ ၁၆၀။
^{၂၂} NAI Pan Hla, 1989, 2.

မြန်မာပြည်တွင်တွေ့ရှိရသော မွန်ကျောက်စာများအနက် အစောဆုံးဖြစ်ဖွယ်ရှိသည်ဟု ယူဆရသော သထုံရှေးမင်းများ ကျောက်စာဖြစ်သည့် တြာပိကျောက်စာ၊ ပဏ္ဍိတ်ကျောက်စာနှင့် ကျန်စစ်သားမင်းလက်ထက်ရေးထိုးသော ရွှေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာ၊ နန်းတည်ကျောက်စာ၊ ရာဇကုမာရ်ကျောက်စာ စသည်တို့တွင် အဲနှင့်ဪ (နောက်ပစ်နှင့်ရှေ့ပစ်)ကို လုံးဝမတွေ့ရသေးပေ။ ထို့ကြောင့် ပုဂံခေတ်၊ ပင်းယခေတ်များတွင် မွန်ဘာသာ၌ အဲနှင့်ဪ (နောက်ပစ်နှင့်ရှေ့ပစ်) မရှိသေးကြောင်း ထင်ရှားသည်။^{၂၃}

မြန်မာသက္ကရာဇ် ၈၁၇ခု ဟံသာဝတီဘုရင်မကြီး ရှင်စောပုကျိုက်မရောဘုရားအား မြေလှူကြောင်းရေးထိုးသော ကျိုက်မရောကျောက်စာတွင် မွန်ရှေ့ပစ်နှင့် နောက်ပစ်အသုံးကို ပထမဆုံး တွေ့ရသည်။ ၈၁၉ခု ဓမ္မစေတီမင်း မဟာဝိဟာရကျောင်းတော်ကြီး လှူကြောင်းရေးထိုးသော ရသေ့မြို့ကျောက်စာတွင် ဪသရ ရှေ့ပစ် (-)ကို လည်းကောင်း၊ ၈၁၉ ခုထိုး ပဲခူးဘုရားခုနစ်ဆူ ကျောက်စာငယ်တွင် အဲ (-)ကိုလည်းကောင်း တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အဲ၊ ဪ (အ) (-၊ -)တို့သည် ဟံသာဝတီခေတ် သက္ကရာဇ် ၈၁၇၊ ၈၁၉တွင်မှ အစောဆုံးပေါ်လာသည်ဟု ယူဆရသည်။ ရှေးမွန်တွင် -အစား -ဝံ၊ - အစား -ယံကို အစဉ်တစိုက်သုံးစွဲခဲ့သည်။ ထို့ပြင်မွန်စာအရေးအသားတွင် သရသင်္ကေတများနှင့် တွဲ၍ ကံ၊ ကာ၊ ကော၊ ကေ ဟူသော အသုံးမားလည်း ရှိသေးသည်။ ထို့ကြောင့် မွန် - သည် - ယံမှ ပြောင်းလာသော သင်္ကေတတစ်ခု ဖြစ်သည်။

လုံးချင်းသရသင်္ကေတ 'အံ' ၏ ဗျည်းယှဉ်သရသင်္ကေတမှာ '-' ဖြစ်သည်။ အံသရသည် အရေးတွင် သရသင်္ကေတ ဖြစ်သော်လည်း စကားသံမှာ အဆုံးဗျည်း မ-သတ်သံဖြစ်သည်။ အံသရကို ရွတ်ဆိုရာတွင် နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုက ထိ၍ရွတ်ဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် အံသရသည် မ-သတ်သံဖြင့် ဆုံးသော ဝဏ္ဏတစ်ခု ဖြစ်သည်။

အး လုံးချင်းသရသင်္ကေတသည် မြန်မာတွင်မရှိပါ။ 'အး'၏ ဗျည်းယှဉ်သရသင်္ကေတမှာ '-း' ဖြစ်သည်။ အးသရကိုရွတ်ဆိုရာတွင် ဟ-သတ်သံ တစ်နည်းအားဖြင့် လည်ချောင်းအတွင်း၌ ပွတ်တိုက်သံကို ပီပီသသ ကြားရသည်။ အသံကြိုးပေါက်ပွတ်တိုက်သံ^{၂၄}ဖြစ်သည်။ ထို့ပြင် ရှေးမွန်ကျောက်စာများတွင် -းနှင့် -ဟ်တို့ကို တွဲ၍ ချေးဟ်၊ ညးဟ်ဟူ၍လည်းကောင်း၊ -းနှင့် -ဟ်ကို အလဲအလှယ် အသုံးပြုခြင်းကိုလည်းကောင်းတွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အးသင်္ကေတသည်အရေးတွင် သရသင်္ကေတအဖြစ် အသုံးပြုသော်လည်း အပြောတွင် ဟ-သတ်သံဖြင့်ဆုံးသော ဝဏ္ဏတစ်ခုဖြစ်သည်။ 'သက္ကတဘာသာတွင် - သည် အနုသွာရဟု ခေါ်ပြီး နှာသံသင်္ကေတများဖြစ်သည်။ -းမှာ ဗိသွာရဟု ခေါ်ပြီး အဆုံးဗျည်း ဟ၏ သင်္ကေတဖြစ်သည်။'^{၂၅}

'အနုသွာရမှာ ရိုးရိုးအစက်သင်္ကေတ (-) ဖြစ်ပြီး ကံ = ကမ် မှ အဆုံးဗျည်း -မ် နှင့် တူသည်။ ခေတ်မွန်တွင် ယင်းသင်္ကေတသည် အံ ၊ မံ =၊ ဟ် နှင့် င် တို့အစားလည်း သုံးသည်။ သို့သော် ' င ' အသုံးမှာ နည်းပါးသည်။ ဗိသွာရမှာ သေးငယ်သော အစက်ကလေးနှစ်စက်ဖြစ်ပြီး ကျောက်စာများတွင် အဆုံးဗျည်း ဟ-သတ်သံအဖြစ် တွေ့ရလေရှိသည်။ ရံခါ ဟ် နှင့် -း သင်္ကေတနှစ်ခု ရောထွေး

^{၂၃}သောင်းလွင်ဦး၊ ၁၉၇၂၊ ၁၅၁-၁၅၂။
^{၂၄}Glottal fricative
^{၂၅}Nai Pan Hla, 1989,3.

သုံးလေ့ရှိသည်။^{၂၆} ထို့ကြောင့် မွန်သင်ပုန်းကြီးရှိ အံနှင့်အး သင်္ကေတတို့သည် အရေးတွင် အရေး သင်္ကေတများအဖြစ် သရတာဝန်ကို ထမ်းဆောင်နေသော်လည်း စကားသံအရ အဆုံးပျဉ်းအသတ် တာဝန် ကို ထမ်းဆောင်နေသော သင်္ကေတများဖြစ်သည်။

မွန်ဘာသာတွင် လုံးချင်းသရသင်္ကေတ 'သြ' ကို 'သြ၊ သြော' ဟု နှစ်မျိုးသုံးသည်ကို တွေ့ရ သည်။ 'သြ' ၏ ပျဉ်းယှဉ်သရသင်္ကေတမှာ -> ဖြစ်သည်။

မွန်သင်ပုန်းကြီးရှိ လုံးချင်းသရသင်္ကေတများနှင့် ပျဉ်းယှဉ်သရသင်္ကေတများသည် မြန်မာနှင့် ကွဲပြားမှုများ ရှိသည်။ အချို့သရများသည် အရေးတွင် သရတာဝန်ထမ်းဆောင်နေသော်လည်း အပြောတွင် သရနှင့် အဆုံးပျဉ်းသံ ပေါင်းစပ်ထားသော ဝဏ္ဏများဖြစ်သည်။

မွန်စာအရေးအသားတွင် သရသင်္ကေတများသည် အသတ်မပါဘဲသော်လည်းကောင်း၊ အသတ် နှင့် ယှဉ်တွဲ၍သော်လည်းကောင်း သုံးနိုင်သည်။ ရှေးမွန်စာအရေးအသားစနစ်တွင် အထက်ဖော်ပြပါ သရ သင်္ကေတ (၁၂)မျိုးလုံးကို မတွေ့ရပေ။

၃။ ရှေးမွန်သရသင်္ကေတ

ရှေးမွန်စာအရေးအသားစနစ်တွင် လုံးချင်းသရသင်္ကေတနှင့် ပျဉ်းယှဉ်သရသင်္ကေတအသုံးများကို တွေ့ရသည်။ ဤစာတမ်းတွင် လုံးချင်းသရသင်္ကေတများကိုသာ စာအရေးအသားရှုထောင့်မှ လေ့လာ တင်ပြပါမည်။ ရှေးမွန်စာအရေးအသားစနစ်တွင် လုံးချင်းသရသင်္ကေတများကို အသုံးပြုရာ၌ အသတ် မပါဘဲသော်လည်းကောင်း၊ အသတ်နှင့်တွဲဖက်၍သော်လည်းကောင်း အသုံးပြုသည်ကို တွေ့ရသည်။ အသတ်မယှဉ်သော လုံးချင်းသရသင်္ကေတများအဖြစ် အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဧ၊ ဩ၊ အးတို့ကို တွေ့ရသည်။

အသင်္ကေတ

ရှေးမွန်စာအရေးအသားရှိ အသတ်မယှဉ်သော လုံးချင်း 'အ' သရအသုံးပြုပုံကို အောက်ပါ သာဓကများ တွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

အတသ^{နန်း ၈ ၁၄} | အ^{စဉ် ၂၃} | အပါယိန်^{ဃ ၃၆} | အဝိစ^{မြ ၈ ၁၃} | အနူမောဒနာ^{ခုံ ၁၂}

အနူမောဒနာ^{ခုံ ၁၂}

အသတ်မယှဉ်သော အသရသင်္ကေတ

လုံးချင်းသရသင်္ကေတ 'အ' ကို ပါဠိ၊ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများအတွက် အများဆုံးအသုံးပြု သည်ကို တွေ့ရသည်။ အသတ်မယှဉ်သော 'အ' သရသင်္ကေတအသုံးကို အောက်ပါသာဓကများတွင် တွေ့နိုင် ပါသည်။

^{၂၆} Nai Pan Hla, 1989, 10.

အင်္ဂါနန်း ၈၁၂ | စင်ရာဇာ ၃၁ | အန္တုလင်္ကာ ၄၃ | အနုခုံ ၁၆ | အင်္ဂါဟာအက္ခန်း ၄

အနုခုံ ၁၆

အသတ်ယှဉ်သောအသရသင်္ကေတ

အသတ်ယှဉ်သော ‘အ’သရသင်္ကေတကို ပါဠိသက္ကတစကားလုံးများအတွက်သာမက မွန်စကား စစ်စစ်များအတွက်ပါ သုံးထားသည်ကို တွေ့ရသည်။ ရှေးမွန်စာအရေးအသားတွင် ကိမိ ၂၀ | အိန် ၅၄ | အတ်ရာဇာ ၈ ကဲ့သို့သော အသုံးများကိုလည်း တွေ့ရသည်။ ထို့ပြင် ‘အ’ ကို အသတ် အဖြစ်လည်း အသုံးပြု လေ့ရှိသည်။ လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘အ’ကို အသတ်အဖြစ် အသုံးပြုပုံကို ဝေါအ်ရာဇာ ၁၆ | ဂေါအ်ရာဇာ ၃၃ | အမောအ် ၈၅ စသောအသုံးများတွင် တွေ့ရသည်။ ယင်းတို့သည် ‘အ’ကို ဗျည်းအဖြစ် သုံးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ ထို့ကြောင့် ရှေးမွန်စာအရေးအသားစနစ်တွင် ‘အ’ကို လုံးချင်းသရသင်္ကေတ အဖြစ်သာမက ဗျည်းအဖြစ်လည်း အသုံးပြုနိုင်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ သရတာဝန်သာမက ဗျည်းတာဝန်ကိုပါ ထမ်းဆောင် နေသော သင်္ကေတတစ်ခု ဖြစ်ပါသည်။

အာသင်္ကေတ

အ-အက္ခရာကို -၁ ပေါင်းစပ်ထားသောသင်္ကေတ ဖြစ်သည်။ ရှေးမွန်စာအရေးအသားရှိ အသတ် မယှဉ်သော ‘အာ’ သရအသုံးပြုပုံကို အောက်ပါသာမကများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

အာသဘာ ၈ ၃၄ | အာစာရ ၅ ၄၄ | အာနန္ဒ ၂၀ | အာနန္ဒ ၂၃ | အာယုက် ၈ ၃

အာနန္ဒ ၁၈

အသတ်မယှဉ်သောအာသရသင်္ကေတ

လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘အာ’ကို ပါဠိ၊ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများအတွက် အများဆုံး အသုံးပြု သည်ကို တွေ့ရသည်။ အသတ်မယှဉ်သော ‘အာ’သရသင်္ကေတ အသုံးကို အောက်ပါသာမကများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

အာသ် ၈ ၂၆ | အာစာရ ၈ ၃၆ | အာရ ၈ ၁၆

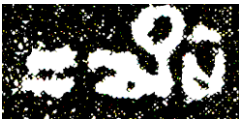
အာစာရ ၈ ၃၇

အသတ်ယှဉ်သောအာသရသင်္ကေတ

အသတ်ယှဉ်တွဲသော “အာ” သရသင်္ကေတကို မွေးစားစကားလုံးများထက် မွန်စကားလုံးများ အတွက် အသုံးများသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဣသင်္ကေတ

လုံးချင်းသရ ‘ဣ’ သရအသုံးကို ဣမောအံ^{၈၅}၊ ဣဇယ်ပုရေယ ခံ^{၈၆}၊ ဣမာငံ^{၈၇} တို့တွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ အသတ်မယှဉ်သော လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘ဣ’ကို ပါဠိ၊ သက္ကတမွေးစား စကားလုံး များအတွက် သုံးထားခြင်းမဟုတ်ဘဲ မွန်စကားစစ်စစ်အတွက် သုံးထားခြင်းဖြစ်သည်ကို တွေ့ရသည်။

ဣညိမ^{၈၈} ၈၅

အသတ်မယှဉ်သောဣသရသင်္ကေတ

အသတ်ယှဉ်သော ‘ဣ’ သရသင်္ကေတအသုံးကို ဣန်^{၈၉}၊ ဣန္ဒ^{၉၀} တို့တွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။ ပါဠိ၊ သက္ကတဝေါဟာရများအတွက် သုံးထားခြင်းဖြစ်သည်။ “ဣ” သရသင်္ကေတသည် အခြားသရ သင်္ကေတများနှင့်မတူဘဲ အသတ်မယှဉ်သောသရမှာ မွန်ဝေါဟာရစစ်စစ်အတွက် သုံးပြီး အသတ်ယှဉ်သော သရမှာ မွေးစားစကားလုံးများအတွက် သုံးထားခြင်းဖြစ်သည်။

ဣန^{၉၁}

အသတ်ယှဉ်သောဣသရသင်္ကေတ

ဤသင်္ကေတ

‘ဤ’လုံးချင်းသရသင်္ကေတသည် မွန်သင်ပုန်းကြီးရှိ ဣ လုံးချင်းသရသင်္ကေတနှင့် အကွာရာပုံ ကွဲပြားသည်။ ရှေးမွန်ရှိ ‘ဤ’သရသင်္ကေတသည် မြန်မာနှင့် ပါဠိရှိ ‘ဤ’သရသင်္ကေတနှင့်တူသည်။ အသတ်မယှဉ်သော လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘ဤ’အသုံးကို မာသ^{၉၂} ဟူသော အသုံးတွင် တွေ့နိုင် ပါသည်။ အသတ်မယှဉ်သော လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘ဤ’ အသုံးသည် ရှေးမွန်စာအရေးအသား စနစ် တွင်မတွေ့ရပေ။ ‘ဤ’သရကို အသတ်နှင့်ယှဉ်တွဲအသုံးပြုပုံကို အောက်ပါသာဓကများတွင် တွေ့နိုင်ပါ သည်။

ဂိုဤရ်^{၉၃}၊ ဂိုမ်ဤရ်^{၉၄}၊ ကိရ်ဤမ်^{၉၅}၊ ဤရ်^{၉၆}၊ ဤရ်^{၉၇}

ဂိုဤရ်^{၉၈}

အသတ်ယှဉ်သောဤသရသင်္ကေတ

အထက်ပါသာဓကအရ လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘ဤ’ ကို သူ့ချည်းသက်သက်ထက် အသတ်နှင့် ယှဉ်၍ အသုံးများသည်ကို တွေ့ရသည်။ ‘ရိ၊ မိ၊ နိ’ တို့နှင့် အသုံးများသည်။ များသောအားဖြင့် ရဟန်းဟု အနက်ရသော မွန်ဝေါဟာရဂိုဏ်းကို အသုံးများသည်ကို တွေ့ရသည်။

ဥသင်္ကေတ

အသတ်မယှဉ်သော လုံးချင်း ‘ဥ’သရအသုံးပြုပုံကို အောက်ပါသာဓကများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

ဥလာရ်နိ^{၈၅}၊ ဥပဒြါဝ်^{၈၆}၊ ဥပါယ်^{၈၇}၊ ဥပေါသထ^{၈၈}၊ ဥပုသထ^{၈၉}

ဥပါယ်^{၈၇}

အသတ်မယှဉ်သောဥသရသင်္ကေတ

လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘ဥ’ကို မွန်ဝေါဟာရထက်ပါဠိ၊ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများအတွက် အများဆုံးအသုံးပြုသည်ကို တွေ့ရသည်။ အသတ်မယှဉ်သော ‘ဥ’ သရသင်္ကေတအသုံးကို အောက်ပါ သာဓကများတွင် တွေ့နိုင်ပါသည်။

ဥမ္မဇ^{၉၀}၊ ကိန်ဥယ^{၉၁}၊ ဥတ^{၉၂}၊ ဥဿာ^{၉၃}၊ ဥတ္တရ^{၉၄}

ကိန်ဥယ^{၉၁}

အသတ်မယှဉ်သောဥသရသင်္ကေတ

အသတ်မယှဉ်သော ‘ဥ’သရသင်္ကေတအသုံးကို ပါဠိ၊ သက္ကတဝေါဟာရများအတွက် အသုံးများ သည်ကို တွေ့ရသည်။

ဥသင်္ကေတ

ရှေးမွန်တွင် ယင်းလုံးချင်းသရ သင်္ကေတအသုံးကို မတွေ့ရပေ။

ဇ သင်္ကေတ

အသတ်မယှဉ်သော ‘ဇ’အသုံးကို ပြည်ရွှေဆံတော်ဘုရားမွန်ကျောက်စာ (ဂ) မျက်နှာ ကြောင်းရေ (၂)တွင် ဗောဓိဉာဏ်ဟူသော အသုံးတွင် တွေ့ရသည်။

ဗောဓိဉာဏ်^{၉၂}

အသတ်မယှဉ်သောဇသရသင်္ကေတ

လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ‘ဧ’ အသုံးကို ရှေးမွန်တွင် သူ့ချည်းသက်သက်ထက် အသတ်နှင့် တွဲသုံး သောအသုံးကပိုများသည်။ -ယ်နှင့် တွဲ၍ ဧယ်ဟုသုံးလေ့ရှိသည်။ -ယ် ယှဉ်တွဲသော ‘ဧ’ သရသင်္ကေတ အသုံးကို ဧယ်^{၂၇}၊ တလီဧယ်^{၂၈} တို့တွင် တွေ့ရသည်။

ဧယ်^{၂၈} က ၁၄

အသတ်ယှဉ်သောဧသရသင်္ကေတ

‘ဧ’သရသည် အသတ်ယှဉ်တွဲရာတွင် အခြားသော အသတ်သင်္ကေတများနှင့်တွဲသော အသုံးကို မတွေ့ရပေ။ -ယ် နှင့်သာ တွေ့ရသည်။ -ယ် နှင့် တွဲရာတွင်လည်း ‘ငါ’ဟု အနက်ရသော ‘ဧယ်’ကိုသာ တွင်တွင်ကျယ်ကျယ် အသုံးပြုသည်ကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် လုံးချင်းသရသင်္ကေတ “ဧ” ကို ရှေး မွန်တွင် -ယ် နှင့်သာ တွဲသုံးသည်ဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။

ဩသင်္ကေတ

ပါဠိဘာသာတွင် ရှစ်လုံးမြောက်ဖြစ်သော အက္ခရာကို ယခုခေတ် မြန်မာတို့က ဩ(အော)သရဟု ဆို၏။ သို့ရာတွင် ကမ္ဘာသုံးမူရင်းပါဠိနှင့် သက္ကတအသံအတိုင်းဆိုသော် ‘အို’ သရဖြစ်၏။ မြန်မာတို့ ရွတ်ဖတ်ဟန်အားဖြင့် ဩ သရသည် လည်ချောင်းအရပ်မှ အသံထွက်သကဲ့သို့ရှိ၏။ ဩဟု ရွတ်ဆိုရာ၌ နှုတ်ခမ်း၏အကူအညီ လုံးဝမပါသကဲ့သို့ရှိ၏။ ပါဠိ၊ သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းများအလို ဩသရသည် ကဏ္ဍောဋ္ဌအက္ခရာဖြစ်၏ဟုဆို၏။ အဓိပ္ပာယ်အားဖြင့် ဩ အက္ခရာကိုရွတ်သောအခါ လည်ချောင်းနှင့် နှုတ်ခမ်းနှစ်ခုကို အသုံးပြုရမည်။ ဩ ဟူသော အသံဖြစ်ပေါ်ရာ အရပ်သည် လည်ချောင်းနှင့် နှုတ်ခမ်း နှစ်ခုပေါင်းဖြစ်သည်ဟု ဆိုလို၏။ ထိုပါဠိ၊ သက္ကတသဒ္ဒါကျမ်းများ အဆိုအတိုင်း အသံမှန်မှန်၊ ဌာန်ကရိတ်ကျကျရွတ်လိုလျှင် ဩကိုရွတ်ဆိုသောအခါ နှုတ်ခမ်းကိုစုပေး၊ လုံးပေးရမည်။ လေချွန်တော့ မည့် နှုတ်ခမ်းအနေအထားမျိုးရှိရမည်။ ထိုအဆိုအတိုင်းရွတ်လျှင် ဩ ဟုအသံထွက်ဘဲ အို ဟု အသံထွက်ပေလိမ့်မည်။ မွန်ဘာသာတွင် ဩကိုပထမဗျည်းစုနှင့် ယှဉ်သောအခါ အောင်(အော်)ဟု အသံထွက်၍ ဒုတိယဗျည်းစုနှင့် ယှဉ်သောအခါ အိုသံ ထွက်လေသည်။ မွန်ဘာသာအလိုအားဖြင့် ဩ နှင့် အိုတို့သည် သရနှစ်လုံးမဟုတ်။ ဩ သရတစ်လုံးတည်းကပင် ယှဉ်ဘက်ဗျည်းကို လိုက်၍ အောင် (အော်)နှင့် အိုဟု အသံနှစ်မျိုး ထွက်သည်ဟု ဆိုလိုသည်။^{၂၇}

ပါဠိဘာသာထွန်းကားသော ဗုဒ္ဓဘာသာနိုင်ငံများဖြစ်သည့် သီဟိုဠ်၊ ထိုင်း(ယိုးဒယား)၊ ကမ္ဘော ဒီးယားနှင့် လောနိုင်ငံများတွင်လည်းကောင်း၊ ပါဠိသက္ကတဘာသာရပ်ကို သင်ကြားပို့ခံကြသော ကမ္ဘာ့ တက္ကသိုလ်အသီးသီးတွင်လည်းကောင်း ထိုရှစ်လုံးမြောက်သရကို ‘အို’ဟုပင် အသံထွက်ကြ၏။ ပါဠိ ဘာသာကို အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့် အသံဖလှယ်၍ ရေးသားကြရာ၌လည်း မြန်မာတို့က ဩဟု အသံ ထွက်သောစာလုံးကို အင်္ဂလိပ် (အို) ‘ဝ’အက္ခရာဖြင့် စာလုံးပေါင်းကြ၏။ ရွတ်ဆိုသောအခါလည်း အို သံပင်ရွတ်ဆိုကြ၏။ ဥပမာ - မြန်မာတို့ရေးဖတ်သောပါဠိ နမောတဿ ဘဂဝတော၊ အရဟတော၊ သမ္မာ

^{၂၇}သောင်းလွင်ဦး(ဆရာ)၊ ၁၉၇၂၊ ၁၆၄-၁၆၅။

သမ္မုဒ္ဒဿကို အင်္ဂလိပ်အက္ခရာဖြင့်ရေးသောအခါ Namo tassa bagavato arahato sammāsambuddhassa ဟုရေး၍ ဥရောပအသံဖြင့်ဖတ်လျှင် နမိုးတတ်ဆ ၁၁၀တိုး အရဟတိုး ဆမ်မာဆမ်ဗုတ်ဒတ်ဆဟု ဖတ်ရသည်။^{၂၀}

အင်ဒို-ဥရောပအနွယ်ဝင်ဖြစ်သောပါဠိနှင့် ဥရောပရှိဘာသာစကားများက သြသရကို အိုသံဖြင့် ရွတ်ဖတ်ကြသည်။ ပါဠိ၊သက္ကတ ဗျည်းသရအက္ခရာများကို အခြေခံ၍ စာအရေးအသားစနစ်ကို တီထွင် ခဲ့သော မွန်တိုသည် သြသရကို မူရင်းပါဠိ၊ သက္ကတအသံအတိုင်းပင် ယူသုံးခဲ့ကြဟန်တူသည်။ သို့သော် မိမိဘာသာစကားရှိ အသံပေါ့အသံလေးဗျည်းကို လိုက်၍ အောင်(အော်)နှင့် အို ဟု သရသံမှာနှစ်မျိုး ကွဲပြားနေခြင်းသာဖြစ်သည်။ ရှေးမွန်စာအရေးအသားစနစ်တွင် သြသရ သင်္ကေတကို သူ့ချည်းသက်သက် အသုံးမတွေ့ရဘဲ ရ-သတ်နှင့်တွဲ၍ သြရ်ဟူသော အသုံးမျိုးသာတွေ့ရသည်။ သို့သော် အာနန္ဒာ စဉ်ကွင်းစာ မဟော်ဇာတ်တွင် 'သြဒန'ဟူသော အသုံးကို တွေ့ရသည်။ ပါဠိစကားလုံးဖြစ်သည်။

သြရ် ရာဇက ၂၉

အသတ်ယှဉ်သော သြ သရင်္ကေတ

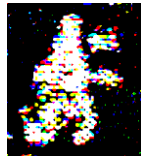
အသတ်ယှဉ်သော လုံးချင်းသရသင်္ကေတ သြအသုံးကို ကျိုက်တဲမွန်ကျောက်စာ ကြောင်းရေ ၃၀ နှင့် ၄၀ တ.တွင် သြရ်(စေ)ဟူသော အသုံးတွင်တွေ့ရသည်။ မွန်စာအရေးအသားစနစ်တွင် သြကို သရသင်္ကေတ၊ အသတ်တို့နှင့် တွဲသုံးသောအသုံးများ ရှိသော်လည်း ယင်းတို့သည် သရသင်္ကေတ အဖြစ် သုံးထားခြင်း မဟုတ်ပေ။ 'သ' နှင့် 'ရ' ကို ဆင့်ထားခြင်းဖြစ်သည်။ သ-ရရစ်(သြ)ကို sara ဟုအသံ ထွက်ရသည်။ လုံးချင်းသရသင်္ကေတ သြမဟုတ်ဘဲ ဗျည်းတွဲသင်္ကေတဖြစ်သည်။ ခေတ်မွန်တွင် စပါးကို 'သြော' ဟု ရေးသည်။ ယင်းအရေးအသားသည် သကို ရရစ်ထားခြင်း ဖြစ်သည်။

အးသင်္ကေတ

အး သရသင်္ကေတသည် အရေးတွင်သာ သရသင်္ကေတအဖြစ် သုံးထားခြင်း ဖြစ်သည်။ စကားသံ အရမူ ဗျည်းသံဖြင့်ဆုံးသော ဝဏ္ဏတစ်ခုဖြစ်သည်။ အဆုံးဗျည်းဟ၏ ပွတ်တိုက်သံကို ပီပီသသကြားရ သည်။ အးသရ၏ ဗျည်းယှဉ်သရသင်္ကေတမှာ '-း' ဖြစ်သည်။ မြန်မာစကားတွင် ယင်းကို ဝစ္စပေါက် (ဝိသဇ္ဇနီ)ဟုခေါ်သည်။ ရှေ့ရှိသရကို အမြင့်သက်သံ^{၂၆}သို့ ပြောင်းပေးနိုင်သည်။ သံပြောင်းပြ သင်္ကေတ တစ်ခုဖြစ်သည်။ မွန်လုံးချင်းသရသင်္ကေတ အးကို ရွတ်ဆိုရာတွင် အ နှင့် အား အသံနှစ်ခုအကြား လည်ချောင်းအတွင်းမှ ပွတ်တိုက်သံကြားအောင် ရွတ်ဆိုရသည်။ ထို့ကြောင့် အးသည် အရေးတွင်သာ လုံးချင်းသရသင်္ကေတအဖြစ် အသုံးပြုသော်လည်း အသံအရ အဆုံးဗျည်း အသတ်သံဖြစ်သည်။ လုံးချင်း သရသင်္ကေတ အး အသုံးကို သွါအး^{ကျိတ် ၃၄၊ စးနိ^{၁၆}} စသော အသုံးများ တွင် တွေ့ရသည်။ -း ကို ရှေးမွန် တွင် ဟ်နှင့် အလဲအလှယ် သုံးလေ့ရှိသည်။ရ်ခါ -း နှင့် -ဟ် နှစ်မျိုးရောသုံးလေ့ရှိသည်။ ထို့ပြင် ရှေးမွန်စာအရေးအသားတွင် လုံးချင်းသရသင်္ကေတ အး ကိုအသတ်နှင့် တွဲသုံးသောအသုံးကို မတွေ့ရပေ။ မွန်ဘာသာရှိ သရများသည် အသတ်မျိုးစုံနှင့် ယှဉ်တွဲအသုံးပြုနိုင်သည်။ အး သရမှာ ထိုသို့အသတ်နှင့်

^{၂၀} သောင်းလွင်ဦး(ဆရာ)၊ ၁၉၇၂၊ ၁၆၇။
^{၂၆} high falling tone

တွဲမသုံးနိုင်ခြင်းကပင် ဗျည်းသံနှင့်ဆုံးသောအရေး သင်္ကေတတစ်ခုဖြစ်ကြောင်း ထင်ရှားနေသည်။
ထို့ကြောင့် ရှေးမွန် အားသည် အရေးတွင်သာ သရသင်္ကေတဖြစ်ပြီး အပြောတွင် အဆုံးဗျည်းသံပါသော
ဝဏ္ဏတစ်ခု ဖြစ်သည်။

စး နံ ခ ဝဇ

အး သရသင်္ကေတ

ခြုံငုံသုံးသပ်ချက်

ရှေးမွန်စာအရေးအသားတွင် အ၊ အာ၊ ဣ၊ ဤ၊ ဥ၊ ဧ၊ ဩ၊ အးဟု လုံးချင်းသရသင်္ကေတ (၈)လုံး
ကိုသာ တွေ့ရသည်။ ကျန် ဥ၊ အဲ၊ အ၊ အံ တို့ကို မတွေ့ရပေ။ လုံးချင်းသရသင်္ကေတအသုံးများတွင်
အသတ်မယှဉ်သော လုံးချင်းသရများကို များသောအားဖြင့် ပါဠိ၊ သက္ကတမွေးစားစကားလုံးများ အတွက်
အသုံးပြုသည်။ အသတ်ယှဉ်သောသရသင်္ကေတများကို မွန်ဝေါဟာရစစ်စစ်များအတွက် သုံးသည်။
သက္ကတစာအရေးအသားစနစ်ကို အခြေခံ၍ တီထွင်ထားသော အရေးအသားဖြစ်သည်နှင့်အညီ ဩ သရကို
ပါဠိ၊ သက္ကတကဲ့သို့ အို သံဖြင့် ရွတ်ဆိုသည်ကို တွေ့ရသည်။

ထို့ပြင် ရှေးမွန်စာအရေးစနစ်တွင် လုံးချင်းသရသင်္ကေတ အံ အသုံးကို မတွေ့ရပေ။ တစ်ဖန် -
သင်္ကေတသည် -ဟ်အစား သုံးထားခြင်းဟု ယူဆနိုင်ပါသည်။ ရှေးမွန်စာအရေးအသားစနစ်တွင် အး အသုံး
ကို စးဟူသောအသုံးတွင်သာ တွေ့ရပါသည်။ အခြားအသုံးများကို မတွေ့ရပေ။ အ ကို လုံးချင်း သရ
သင်္ကေတအဖြစ်သာမက ဗျည်းအဖြစ်ပါ အသုံးပြုသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ရှေးမွန်စာအရေးစနစ်တွင် အ ခုတ်^{၇၈} က
ဟု အ ဗျည်းနှင့် ဥ လုံးချင်းသရသင်္ကေတ တွဲသုံးထားသောအသုံးကို တွေ့ရသည်။ ထို့ကြောင့် အ သည်
ရှေးမွန်စာအရေးစနစ်တွင် လုံးချင်းသရသင်္ကေတ အဖြစ်သာမက ဗျည်းအဖြစ်ပါ အသုံးပြုသည်ကို
တွေ့ရသည်။ အ သရသည် ဗျည်းနှင့် ယှဉ်တွဲရာတွင် ဗျည်းအတွင်း ဝင်ရောက် ပျောက်ကွယ်သွားသည်။
ထို့ကြောင့် ယင်းကို အတွင်းငုပ်သရ၊ အ တစေဟု ခေါ်သည်။ဤ သရသည် ခေတ်မွန်တွင်
ဣ ဖြစ်သည်။ ရှေးမွန်နှင့် ပုံသဏ္ဍာန်ကွဲပြားသည်။ ရှေးမွန်တွင် မြန်မာ၊ ပါဠိတို့နှင့်တူသည်။ လုံးချင်း
သရသင်္ကေတ ဤ မှာ အသုံးနည်းသည်။ အသတ်နှင့် ယှဉ်တွဲရာတွင်လည်း -ရ၊ -မ်၊ -န်တို့နှင့်သာ
သုံးသည်။

ရှေးမွန်တွင် ဗျည်းယှဉ်သရသင်္ကေတ - အသုံးကို တွေ့ရသော်လည်း လုံးချင်းသရသင်္ကေတ
အသုံးကို မတွေ့ရပေ။ ခေတ်မွန်တွင် ဥ ဖြစ်သည်။ မြန်မာစာအရေးအသားတွင် ဦ ဖြစ်သည်။

လုံးချင်းသရသင်္ကေတ ဧ ကို ရှေးမွန်တွင် ဇ၊ ဧ ဟု နှစ်မျိုးတွေ့ရသည်။ အသတ်နှင့်
တွဲသုံးရာတွင် ဧယ် ဟု -ယ်နှင့်သာ သုံးသည်ကို တွေ့ရသည်။

ခေတ်မွန် လးချင်းသရသင်္ကေတ အဲ နှင့် အ မှာ ရှေးမွန်တွင် မရှိပေ။ ရှေးမွန် -ယ် နှင့် -ဝ် တို့မှ ပြောင်းလာခြင်း ဖြစ်သည်။ အံ နှင့် အး မှာလည်း အရေးသရများအဖြစ် သုံးသော်လည်း စကားသံဖွဲ့ပုံအရ အဆုံးဗျည်းပါသော ဝဏ္ဏအဖွဲ့များ ဖြစ်သည်။

နိဂုံး

ဤစာတမ်းသည် ရှေးမွန်စာအရေအသားစနစ်ရှိ သရသင်္ကေတများကို အရေးအသားရှုထောင့်မှ လေ့လာ တင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ မွန်စာအရေးအသားတွင် သရသင်္ကေတများကို စာအရေးအသားတွင် မည်သို့ အသုံးပြုသည်ကို လေ့လာတင်ပြထားခြင်းဖြစ်သည်။ မွန်စာအရေအသားကို လေ့လာသူများ အတွက် အခက်အကူဖြစ်မည်ဟု ယူဆပါသည်။

ကျမ်းကိုးစာရင်း

ကျော်အောင်စံထားဆရာတော် (ဒုတိယ-)။ (မ-၁၃၂၀)။ *ဝေါဟာရတ္ထပကာသနီကျမ်း* (တကြိမ်)။ ရန်ကုန်၊ လယ်တီ မဏ္ဍိုင်ပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်ကြီးဖျော် (တောင်တွင်းဆရာတော်-)။ (၁၉၇၃)။ *သဒ္ဒဗျူဟာကျမ်း*။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)။ (၁၉၈၇)။ *မြန်မာစကားမြန်မာစာရုပ်ပုံလွှာ*။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်မင်၊ မောင်(ခနုဖြူ)။ (၂၀၀၅)။ *သက်တံရောင်စုံဘာသာစကား*။ ရန်ကုန်၊ ကြယ်နီပုံနှိပ်တိုက်။

ခင်အေး၊ ဦး။ (၁၉၇၃)။ စာအရေးအသားစနစ်၏သဘောလက္ခဏာများနှင့် မြန်မာစာအရေးအသား စနစ်။ *ပညာပဒေသာ စာစောင်(ဝိဇ္ဇာ) အတွဲ ၈ အပိုင်း ၄*။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။

ချစ်သိန်း၊ ဦး။ (၁၉၆၅)။ *ရှေးဟောင်းမွန်ကျောက်စာပေါင်းချုပ်*။ ရန်ကုန်၊ ရှေးဟောင်းသုတေသနဌာနခွဲ။

စန်းဌေး၊ ဦး(ဒဂုန်-)။ (၁၉၇၂)။ *သဒ္ဒါအမြင် စာအမြင်*။ ရန်ကုန်၊ စာပေဗိမာန်ပုံနှိပ်တိုက်။

ထွန်းမြင့်၊ ဦး။ (၁၉၉၆)။ *သဒ္ဒဗေဒ*။ ရန်ကုန်၊ မြမြဝင်းပုံနှိပ်တိုက်။

နိုင်ပန်းလှ၊ ဒေါက်တာ(ပါမောက္ခ-)။ (၂၀၀၀)။ *ရွှေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာ မွန်-မြန်မာ*။ ရန်ကုန်၊ တိုင်းလင်းစာပေ။

နိုင်မောင်တိုး။ (၁၉၈၀)။ *အခြေခံမွန်စကားမွန်စာသင်ကြားနည်း*။ ရန်ကုန်၊ မွန်ပိဋကတ်ပုံနှိပ်တိုက်။

ဖေမောင်တင်၊ ဦး။ (၁၉၅၆) ။ *ရွှေစည်းခုံမွန်ကျောက်စာ*။ ရန်ကုန်၊ မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနစိတ်။

ဖေမောင်တင်၊ ဦး။ (၁၉၅၇) ။ *နန်းတော်မွန်ကျောက်စာ*။ ရန်ကုန်၊ မွန်ယဉ်ကျေးမှုဌာနစိတ်။

မြ၊ ဦး(သီရိပျံချို)။ (၁၉၆၁) ။ *ရှေးဟောင်းမြန်မာအက္ခရာစာတမ်း*။ ရန်ကုန်၊ ပြည်ထောင်စုမြန်မာနိုင်ငံတော်အစိုးရ ပုံနှိပ်ရေးနှင့်စာရေးကိရိယာဌာန။

မြတ်ကျော်၊ ဦး။ (၁၉၅၈) ။ *မြန်မာစာမြန်မာမှု ပါဠိအဘိဓာန်သစ်*။ ရန်ကုန်၊ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၈၉) ။ *မြန်မာအက္ခရာသမိုင်း*။ လက်နှိပ်စက်မှု။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၁၉၉၁) ။ *မြန်မာအဘိဓာန်*။ ဖိုတိုလစ်သိုပုံနှိပ်တိုက်။

မြန်မာစာအဖွဲ့။ (၂၀၀၅) ။ *မြန်မာသဒ္ဒါ*။ တက္ကသိုလ်များပုံနှိပ်တိုက်။

လယ်တီဆရာတော်။ (၁၉၅၁)။ *သင်ပုန်းကြီးသံခိပ်*။ ရန်ကုန်၊ မြန်မာ့အလင်းပုံနှိပ်တိုက်။

ဝါယမ၊ အရှင်။ (၁၉၅၇)။ *မွန်ဘာသာသင်ကြားနည်း*။ ရန်ကုန်၊ မွန်-မြန်မာစာပေပြန့်ပွားရေးဌာန။
 သာမြတ်၊ ဦး။ (၁၉၅၆)။ *မွန်-မြန်မာအက္ခရာသမိုင်း*။
 သောင်းလွင်၊ ဦး။ (၁၉၇၂)။ *မြန်မာအက္ခရာဗေဒ*။ ရန်ကုန်၊ နည်းသစ်စာအုပ်တိုက်။
 သန်းဆွေ၊ ဒေါ်။ (၁၉၇၁)။ *ရာဇကုမာရ်မွန်ကျောက်စာလေ့လာချက်*။ ရန်ကုန်၊ ဟံသာဝတီပုံနှိပ်တိုက်။
 အောင်မြင်ဦး၊ ဒေါက်တာ။ (၂၀၀၅)။ *ကျိုက်တဲမွန်ကျောက်စာလေ့လာချက်*။ ရန်ကုန်တက္ကသိုလ်၊ မြန်မာစာဌာန။

အင်္ဂလိပ်ဘာသာ

Ba Shin. (1962). *The Lokahteikpan*, Early Burmese Culture in Pagan Temple Burma Historical Commission Ministry of Union Culture.

Crystal, D. (2003). *A Dictionary of Linguistics & Phonetics*. (5th ed). Blackwell: Blackwell Publishing.

Diringer, D. (1949). *The Alphabet*. (2nd ed). Bratain : William Brendon and son Ltd.

Duroiselle, C. (1960). *Epigraphia Birmanica, Vol I, Part II*. Rangoon : Superintended Government Printing Union of Burma.

Duroiselle, C. (1962). *Epigraphia Birmanica*, The Talaing Plaques on the Anada Plates. Rangoon: Government Printing, Union of Burma.

Fromkin, Victoria ; Robert Rodman, (1993). *Introduction to Language*. (5th ed). United State : Harcourt Brace Jovanovich Collage Publisher.

Holliday, R. (1955). *A Mon-English Dictionary*. Rangoon: Mon Cultural Section Ministry of Union Cultural.

Nai Pan Hla. (1989). *An Introduction to Mon Language*. Tokyo: The Center for southeast Asia Studies.

Nai Pan Hla. (1992). *The significant Role of the Mon Language and Culture in southeast Asia*. Part I.

Pei, M.& Gaynor ,F. (1968). *A Dictionary of Linguistic* .London: Peter Owen Ltd.

Shorto, Hl. (1971). *A Dictionary of Modern spoken Mon*. London: Oxford University Press.

Shorto, Hl. (1971). *A Dictionary of the Mon Inscription from the six to sixteen centuries*. London: Oxford University Press.